Začínáme podnikat III.: Fyzická, nebo právnická osoba?

V dnešním díle dojde na lámání chleba, výchozí esenci autora tohoto článku. Podnikání je totiž třeba dát nějakou fazonu, takže přijde na řadu rozhodování, zda podnikat jako fyzická osoba, nebo se schovat pod křídla právnické osoby.

Ale nebojte, pokud už jste se jednou rozhodli podnikat, je v konečném důsledku úplně jedno, jakou formu své činnosti dáte. Budovat značku a zdravý vztah se zákazníky můžete v každém případě. Jako všechno v životě, i každý způsob podnikání má své výhody i nevýhody. Jde jen o to, rozhodnout se, co vám bude nejvíc vyhovovat – ale zejména jaká rizika jste schopni akceptovat a jak velké obchodní partnery chcete oslovit.

Živnostník, nebo společnost?

Při rozlouskávání oříšku, zda být živnostník, nebo založit některou z obchodních společností, vám pomůže rozvaha, v níž byste měli zohlednit 1) obor činnosti, 2) předpokládaný rozvoj, 3) potřebu kapitálu, 4) počet osob, které společně podnikají, 5) ekonomickou a administrativní náročnost obou variant, 6) míru rizika, které jste ochotni akceptovat. I když se vám některé náležitosti budou odhadovat obtížně, na některé otázky si odpovíte naopak jednoduše.

Obor činnosti

Existují obory podnikání, v nichž bude působení pod hlavičkou společnosti a ručením omezeným, nehledě na akciovou společnost, vypadat docela podezřele. Typickým příkladem jsou řemeslné živnosti. Jedete-li zhotovení šatní skříně nabídnout jako zástupce společnosti s ručením omezeným a na vizitce máte CEO, i když jste ve finále samojediný vlastník i zaměstnanec, není to to, čím můžete získat na přitažlivosti.

Naopak v jiných oblastech se a priori předpokládá, že budete vystupovat jako společnost, protože ty mají mnohem lepší image – jsou to kupříkladu nejrůznější typy agenturních činností, u nichž objednavatelé požadují, abyste disponovali jakýms takýms zázemím a zárukou kontinuity. Osobní podnikání totiž znamená, že dodržení závazků závisí na jediné osobě, kdežto společnost by měla být – což vyplývá ze samotné podstaty tohoto pojmu – jistou zárukou. Tuto výhodu samozřejmě ztratíte, když hned ve dveřích místnosti, kde se koná výběrové řízení, oznámíte, že v eseróčku podnikáte sám, nemáte nikoho, kdo by za vás práci převzal a všechno, co je potřeba provést, provedete vy osobně.

Přepokládaný rozvoj

Máte-li záměr vybudovat firmu s unikátním know-how a solidním zázemím, které je dobrým předpokladem pro neutuchající rozvoj a chápání se všech objevivších se příležitostí, je vhodnější založit společnost. Pokud zvažujete záměr firmu někdy v budoucnu prodat nebo pro ni získat investora, což může být u objevných projektů jednou z docela pochopitelných ambicí, budou aktivity společnosti lépe obchodovatelné. Vstup investora nebo nového společníka do fyzické osoby se realizuje obtížně, ledaže by osoba vstupující do podniku uměla meditovat a inkarnovala se.

Oproti tomu umožňuje existence společnosti snadné uspořádání vztahů, změnu vkladů a jejich poměrů, přistoupení nových společníků nebo změnu společně podnikajících osob. Při převodu firmy

na nový subjekt také odpadá riziko ručení za závazky nesplacené v době prodeje – kupující totiž kupuje firmu se všemi pohledávkami i závazky.

Potřeba kapitálu

Důležitým hlediskem úvahy bude také potřeba počátečního kapitálu. Potřebujete-li pro start podnikání výraznější zdroje, společnost vám zajistí jejich přehledné vyčlenění. Ty vlastní totiž oddělíte od spotřeby domácnosti a k cizím se dostanete snadněji. Když si budete půjčovat od příbuzného nebo kamaráda (což sice nemůžeme se zcela klidným srdcem doporučit, ale zakázat vám to nelze), můžete ho ve firmě snadno udělat buď tichým (na podnikání se nebude nijak podílet), nebo i halasným společníkem (oficiálně a se vším všudy, tedy i s právem účastnit se valných hromad a rozhodovat o rozdělení zisku a strategickém směřování společnosti). Lepší pozici budete mít také při jednání o poskytnutí úvěru s bankou, i když ruku na srdce – stejně se budete v mnoha případech muset takřka vysvléknout do naha i vy osobně, aby vám potřebnou půjčku poskytla, a ne vždy je úspěch zaručen. S větší nadějí se také můžete porozhlížet po dotacích z evropských fondů.

Založení společnosti má velký význam tehdy, když potřebujete shromáždit určitý majetek, o němž víte, že vám start činnosti usnadní. Ostatně taková je logika – kromě existence alespoň nějakého jmění, kterým by společnost mohla ručit za závazky – minimálního základního kapitálu, který kapitálovým společnostem (společnostem s ručením omezeným a akciovým společnostem; o jednotlivých typech bude řeč příště) předepisuje aktuální obchodní zákoník. V praxi to ale dopadá tak, že základní kapitál figuruje ve společnostech pouze jako účetní položka bez ohledu na to, jaký je osud základních vkladů složených zakladateli. I z toho důvodu bude možné od roku 2013 zakládat společnosti už za pouhou korunu, což zakládání firem zjednoduší.

Počet spolupodnikajících

Jestliže zamýšlíte vrhnout se na podnikatelskou dráhu s kamarádem, je to věc, kterou je třeba zvážit ještě víc než půjčku od téhož, jen málokteré dvojice, trojice nebo i větší skupiny přátel odolaly při společném podnikání nástrahám obchodu a takové jsou vzornými výjimkami potvrzujícími pravidlo, že s přáteli se nemá dělat byznys. Leč ani to vyloučit nemůžeme a nechceme. V takovém případě bude založení společnosti optimální díky transparentnosti a jasnému vymezení pravidel, podle kterých následně budete hrát, dodržíte-li fair play. Jako dva, tři i více živnostníků sice můžete založit podnikatelské sdružení, ale některá z forem obchodních společností bude vašim účelům mnohem více vyhovovat. V jiné situaci můžete být, pokud chcete v podnikání angažovat partnera. Pak totiž ani nepotřebuje živnostenský list, může být tzv. spolupracující osobou a samostatně si danit podíl na zisku, který získal díky vašim společným úspěchům.

Zatímco jako živnostník ale budete mít veškeré právní úkony na starost sami, ve společnosti tomu může být jinak – tu může zastupovat více osob.

Ekonomická a administrativní náročnost

Ač mají společnosti celou řadu výhod, mají také své nevýhody – porovnání nákladů na založení společnosti a vedení agendy vyjde nepoměrně dráž. Ať už firmu založíte svépomocí, nebo využijete specializovanou firmu a necháte si ji založit na klíč, případně koupíte některou z tzv. ready-made společností, start podnikání vám ze soustředěného kapitálu ukousne pořádné sousto. Výrazně dražší je ale také provoz. Zatímco osoba samostatně výdělečně činná si při troše snahy může daňovou

evidenci vést sama a jednou ročně zkonzultuje své daňové přiznání s poradcem, chce-li mít jistotu, obchodní společnost musí vést podvojné účetnictví. Minimálně jednou ročně je také třeba uspořádat valnou hromadu a společnost musí informace o svém hospodaření (roční účetní závěrku) vkládat do sbírky listin obchodního rejstříku. Akciová společnost je navíc povinna své hospodaření auditovat a zveřejnit výroční zprávu.

Míra rizika

Kouzlo společností spočívá v tom, že ačkoli v nich můžete být zainteresování až do roztrhání těla, vy a společnost jste a navždy budete dva rozdílné subjekty. Jediné, co vás spojuje, je vaše majetková účast ve firmě, respektive podíl na prostředcích vložených na začátku podnikání (případně i v průběhu). I když společnosti na začátku vdechnete život a třeba pro ni nadále budete vykonávat činnost a ovlivňovat její rozvoj, bude si žít vlastní existencí.

V praxi vás to sice občas může přivést do poněkud komických situací, kdy budete uzavírat smlouvu sami se sebou – na jedné straně jako jednatel firmy, na druhé straně jako zaměstnanec –, ale v těch chvílích si nejvíc uvědomíte, že jako osoba jste někdo jiný než jako statutární zástupce vlastní firmy.

Když ale vy a firma budete žít odděleně, ač za ni budete chtít třeba i dýchat, máte u některých typů společností tu výhodu, že oddělíte také rizika. Například ve společnosti s ručením omezeným ručíte za závazky firmy jen do výše nesplaceného vkladu. Po novele obchodního zákoníku, která vstoupila v platnost 1. ledna 2001, však ručí společníci za nesplacené vklady společně a nerozdílně, ne jako dřív, kdy ručil každý jen za svůj nesplacený vklad. Může se tedy stát, že pokud je váš podíl na základním kapitálu 100 tisíc a je celý splacen, ale společník při založení splatil jen polovinu a dosud se k doplacení neměl, může vás věřitel vyzvat, ať nesplacenou část doplatíte vy. Živnostník je na tom každopádně zcela jinak – absolutně totiž ručí za všechny závazky, které mu z podnikání vyplynou.

Daňová optimalizace

V mnoha případech může být podnikání ve společnosti výhodnější z hlediska platby daní a dalších plateb do státního rozpočtu (aktuální daňové zatížení příjmů právnických osob je ve výši 20 % a z příjmů jako takových se neodvádí sociální a zdravotní pojištění). Firma také může svým zaměstnancům, a tedy i majitelům, jsou-li v ní zaměstnaní, přispívat na důchodové nebo penzijní pojištění.

OSVČ ale oproti tomu mají výhodu, že si mohou odečíst daňové paušály, které u mnoha živností dosahují zajímavých částek.

Přerod

Pokud snad v začátcích neodhadnete svůj potenciál a začnete podnikat, nemusíte zoufat, protože přenos podnikání od osoby samostatně výdělečně činné na právnickou osobu je možná. Celý podnik fyzické osoby nebo jeho část včetně závazků, pohledávek a majetku je možné vložit do společnosti, kterou za tímto účelem založíte. Je to sice v mnoha případech poměrně náročný a zdlouhavý proces, zejména pokud jako živnostník vlastníte rozsáhlejší majetek, ale rozhodně to není nemožné. Určitě se ale nevyhnete konzultacím s daňovými a účetními poradci nebo právníky. Proto se vyplatí rozmyslet si předem, jaká forma podnikání vám bude vyhovovat, a myslet při tom na budoucnost nikoli blízkou.

Michal Chleboun, imprimis

Autor je podnikatel, který si podnikání vyzkoušel jako OSVČ i společník společnosti s ručením omezeným. Ačkoli zná všechna pro a proti, dodnes se neumí rozhodnout, která forma je zajímavější.

RÁMEČKY

1) Výhody živnosti

Snadný start.

Nízká administrativní a ekonomická náročnost provozu.

Při obratu pod 15 mil. Kč jednodušší podmínky účtování.

Výnosy z podnikání lze po odečtení sociálního a zdravotního pojištění a daně z příjmu využít pro vlastní potřeby.

Možnost využít daňové paušály, což může být výhodnější.

2) Výhody společnosti

Lepší image a záruka kontinuity pro obchodní partnery.

Snadnější dostupnost financí.

Jednodušší nakládání s podnikem.

Ručení jen do výše nesplacených vkladů.

Lepší možnost daňové optimalizace.